

Éves bizottsági beszámoló
Beszámolási időszak: 2023-as év

BIZOTTSÁG MEGNEVEZÉSE:	Kari Kutatásetikai Bizottság	ELNÖK NEVE:	Dr. Rausch Attila
KITÖLTŐ NEVE:	Dr. Rausch Attila		
KITÖLTŐ E-MAIL CÍME:	rausch.attila@ppk.elte.hu		

I. Célok, feladatok

1. Volt-e bármilyen rendkívüli feladat, tevékenység, ami eseti megkeresés útján csatornázódott be a bizottság elé?

A 2023-as évben a normál eljárásban benyújtott kutatásetikai kérelmeken felül kutatásetikával, tudományos integritással kapcsolatos megkeresések, állásfoglalási kérdések futnak be a bizottsághoz, ebből 2023-ban hozzávetőleg 20-25 érkezett. Ezek tételes felsorolását mellőzük, mivel ezek részei a bizottság munkájának, így a 2023-es évhez nem köthető rendkívülinek mondható esemény e területen. Egy eseti megkeresést azonban érdemes kiemelni. Dorner Helga az FTI intézetigazgatója kérte a külföldi adatfelvétellel kapcsolatos eljárásunk felülvizsgálatát, melynek részleteit egy másik pontban mutatom be.

2. Kérjük sorolja fel a bizottság adott évre egyedileg kitűzött céljait, és azok megvalósulásának részleteit és / vagy elvégzett tevékenységeket.

Itt kifejezetten az aktuális célok bemutatását kérjük, a szabályzatban a bizottság hatásköreire, céljaira vonatkozó rendelkezéseket nem szükséges megismételni.

Továbbra is párhuzamosan fut a hagyományos, e-mailben benyújtással az online kérelembeadás lehetősége. Alapvetően elérte a formai hibákból fakadó javítási körök csökkentését, az online kérelembeadás Qualtrics felülete ebben előrelépést jelentett, ugyanakkor a javításai szakaszban továbbra is körülményesebb ez az út. Még mindig próbaidőszaknak nevezhető az online kérelembeadás, mivel közel 1,5 év távlatából kijelenthető, hogy a Qualtrics felületén nem lehetséges a teljes folyamat megfelelő menedzselése, ahhoz informatikai fejlesztésre lenne szükség.

Célul tűztük ki, hogy a kari kutatásetikai tudás fejlesztéséhez, kérelmek minőségének javításához elkészítünk egy online kurzust, amely magyar nyelven lesz elérhető a kar oktatóinak és hallgatóinak. Ennek első lépéseként munkacsoportot alakítottunk Kocsel Natália, Pántya József és Rausch Attila részvételével és egy-egy kutatásetikai doktori kurzust hirdettünk meg a Neveléstudományi és a Pszichológiai Doktori Iskolákban.

II. Működés

1. Amennyiben a bizottság elmúlt éves tevékenységében, munkájában volt olyan elem, amely stratégiai jelentőségű információt jelenthet a kari vezetőség számára, amire szeretné felhívni a vezetőség figyelmét, kérjük fejtsse ki. Kérjük, amennyiben a bizottság működése rávilágít kari, rendszerszintű problémára vagy éppen sikerre azt itt jelezze.

A kutatásetikai kérelmek száma a 2022-es rekord 728 db kérelem után 2023-ban 714 kérelemnél tetőzött, melyből 245 esetben volt szükséges javításra (nem számolva a hiánypótlási, formai kéréseket), ez az arány 34%, ami kisebb csökkenés a 2022-es 37%-hoz képest. A fokozatos javulást, a minőség javulását az intézetek és kollégák felé is elismerjük, de ebben továbbra is megmutatkozik, hogy a KEB tagjai sokszor részletes javítási kéréseikkel, javaslataikkal edukációs tevékenységet is folytatnak. Bízunk benne, hogy ez a trend a következő években is folytatódik.

Javult a formai hibák miatt visszaküldésre kerülő kérelmek aránya. 2023-ban 326 db ilyen kérelem volt, ami 46%-os arány, ez továbbra sem kevés, bár jelentős előrelépés a 2022-es év 65%-os (!) arányához képest. Itt is meg kell jegyezni, a KEB működéséhez elengedhetetlen az adminisztrációs támogatás, melyben Kandikó Viktória továbbra is rendkívül áldozatos, kiemelkedő munkát végez. A bizottság tagjaival egyetértésben javasolnánk Viktória munkájának elismerését valamilyen jutalom, kitüntetés formájában, valamint felhívnánk a figyelmet arra, hogy munkája nélkül megbénulhatna a bizottság működése.

2. Lát-e olyan változást, tendenciát, körülményt, ami a bizottság hatáskörének, feladatának újragondolását eredményezheti és ami így a KT tagjai számára is releváns információ lehet?

A korábban is kifejtett emelkedő kérelemszám azt mutatja, hogy a KEB tagjaira eső egyéni terhelés is fokozatosan nő, a bizottság működésének elmúlt 10 évében az átlagos kérelemszám emelkedés évi 12% volt, úgy tűnik ebben az évben minimális mértékben csökkent a kérelmek száma, a 2022-es év 728 kérelme után 2023-ra 714 kérelem érkezett be. Viszont a KEB tagok terhelése nem csökkent, a növekvő egyéb terhelések, publikációs és pályázati nyomás azt eredményezte, hogy rendkívül nagy a fluktuáció mértéke. Sorra veszítjük el a már bírálatokban tapasztalatot szerzett tagjainkat, a megmaradt tagok ilyenkor mentorálási és támogatási feladatot is kapnak az új tagok betanulási folyamata során. Kérjük a KT-t és a kari vezetést, hogy vizsgálja felül a KEB tevékenységek elismerését a kataszterben. Jelenleg a közéleti tevékenységeknél kap ez helyet, aminek elismerése nem anyagi jellegű, elvileg az intézeteken, tanszékeken belüli terhelés egyenletesebb elosztását segítené, de ez eddigi több éves tapasztalatunk alapján nem valósult meg. A KEB tagok bírálati tevékenységet végeznek, folyamatosan segítik a kari kutatómunkát, más kutatók vizsgálatainak integritása és egyben minősége felett őrködnek, ezzel hozzájárulnak a kar publikációs teljesítményének növeléséhez. Ennek megfelelően a bizottság tagságával egyetértésben azt kérem, hogy a KEB tagságra vonatkozó sort a kataszter publikációs részébe helyezték át a 2024-es évtől.

Az FTI, IIPP és NI részéről is érkezett jelzés, kérés a külföldi adatfelvétellel járó kérelmek engedélyezési folyamatának, eljárásának felülvizsgálatáról. Ezt októberben, novemberben és decemberben (Rónay Zoltán meghívásával) is tárgyalta a KEB. Rausch Attila vállalta és végezte el a nemzetközi gyakorlatok, példák feltárását, valamint az új eljárásrend kidolgozását, amiről a 2024-es év februári ülését követően online formában az összes KEB tag részvételével zajló online szavazáson döntünk. Erről a meghatározó döntésről időben tájékoztatjuk a kari vezetést és intézeteket, doktori iskolákat.

A külföldi adatfelvétellel járó kérelmekhez kapcsolódó nemzetközi feltárás, és külföldön tapasztalatot szerzett kollégák is megerősítették, ma már alapvető az, hogy egy kutatásvezető számára a kutatóhelye előírja egy rövid (online) kutatásetikai képzés elvégzését mielőtt bármilyen kutatómunkát végezne adott intézmény színeiben. Javasoljuk, hogy a KT és a kari vezetés is vegye napirendre ennek előzetes megbeszélését, ha szükségesnek tartják ezen az alkalmon a KEB elnöke is szívesen részt vesz és képviseli a KEB álláspontját, bemutatja annak érveit.

3. Merültek-e fel nehézségek a bizottság működésével kapcsolatban (pl. tagok passzivitása, tagok távolmaradása az ülésekről, egyenlőtlen feladatvállalás a tagok részéről, egyéb a saját működést vagy a szabályozási környezetet érintő probléma)?

A KEB tagok mindegyike aktív, természetesen előfordulnak időszakok, amikor egyes tagok kevesebb, több feladatot tudnak vállalni, de a bírálatok, bizottsági feladatok terén törekszünk rá, hogy a tagok terhelése éves átlagban nézve egyenletes maradjon, bár kivethető, hogy a decemberi hónap és a tavaszi félév első fele kiemelt terheléssel jár, ami sokszor egybeesik tagjaink egyéb kötelezettségeivel, így a bírálatok ideje jellemzően ebben az időszakban tud megcsúszni. A bizottsági ülések határozatképesen működtek, ha volt is hiányzás a tagok részéről, az esetek túlnyomó részében előzetesen egyeztetve történt.

4. Amennyiben releváns, kérjük javasoljon megoldást a bizottság hatékonyabb működésére, az esetleges nehézségek enyhítésére.

A 2023-ban is folytatott online kérelembeadás ebben a formában is előrelépés, mely segíti kiszűrni a formai hibás kérelmeket, ezáltal csökkenti a technikai jellegű javítási, hiánypótlási terhelést, a kérelmek bírálatában, javítási körök esetében a Qualtrics platform sajátosságainak megfelelően számos korlátba ütközünk, így ezt a megoldást továbbra is ideiglenesnek tekintjük. Bízunk benne, hogy idővel rendelkezésre áll majd olyan forrás, amely lehetőséget nyújt az igényeinknek és szakmai szempontjainknak megfelelően kialakított saját platform kifejlesztésére. Ugyanakkor felvetnénk, hogy az ELTE keretein belül működik egy Informatikai Kar, ahol akár hallgatói projektmunkával egy karközi együttműködés keretében ezt meg lehetne valósítani, de ehhez a PPK segítségére van szükség. Az eddigi alulról kezdeményezett próbálkozásaink nem jártak sikerrel.

2024-ben felülvizsgáljuk a téli és nyári szünet jelenlegi rendszerét, ez bonyolult folyamat, mivel szükséges ügyintézés a kérelmek és bírálati folyamat adminisztrálásához, de valószínű, hogy a 2024-2025-ös akadémiai évben a téli szünetet kísérleti jelleggel meg fogjuk szüntetni.

5. Elégedett-e a bizottság hivatali/kari támogatásával? A bizottság következő évi működéséhez szükség van-e további támogatásra a kari hivatalok részéről?

Igen, a KEB minden szükséges támogatást megkapott a bizottsági munkához. A jelenlegi online kérelembeadást segítő online kurzus (MOOC) továbbfejlesztésében sikerült egyeztetni a kari vezetéssel, így született a döntés a doktori kurzusok meghirdetéséről.

A 2023-as évben nem emelkedett tovább a bizottság terhelése, ez az adminisztrációnak köszönhetően továbbra is kisebb mértékben csapódik le a tagokon, de vannak időszakok, amikor feltorlódhatnak feladatok. Sokszor hosszú levelezések, formai hiánypótlások előzik meg a kérelmek bírálatra való kiküldését, amely 1000 feletti számú levelezést jelent. Ezek fontosnak tartjuk ismét kiemelni az ügyintézőnk Kandikó Viktóra kiemelkedő szerepét, reméljük, hogy a kar mindent megtesz a munkája elismerése érdekében és figyelembe veszik a KEB ügyeinek állandó intézése milyen nagy terhelést is jelent. Azért is fontosnak tartjuk ezt hangsúlyozni, mivel nélküle leállna a bizottság működése és így a teljes kari kutatómunkához szükséges etikai engedélyezés folyamata. Kandikó Viktóra továbbra is rendkívül áldozatos, kiemelkedő munkát végez. A bizottság tagjaival egyetértésben javasolnánk Viktóra munkájának elismerését valamilyen jutalom, kitüntetés formájában, valamint felhívnánk a figyelmet arra, hogy munkája nélkül megbénulhatna a bizottság működése. Amennyiben a Karnak van lehetősége 2024-ben javasoljuk felterjesztését egyetemi (vagy kari) kitüntetésre.

III. Adminisztráció (tagság, ülések)

1. Amennyiben volt változás a bizottság összetételében, elnevezésében, céljaiban, működésében, van-e olyan elem ezek közül, amit fontosnak tart kiemelni, ha igen miért?

2023-ban 7 új tagja lett a keb-nek, ebből 3 fő póttag és 1 póttagból rendes tag lett.

2. Ülések száma és formája?

A KEB összesen 10 ülést tartott, melyből 9 ülés online (MS Teams) és 1 ülés hibrid (Kazinczy utca + MS Teams) formában valósult meg. Az ülések minden hónap utolsó péntek délelőttjére vannak ütemezve, hosszuk jellemzően 1,5 óra, melyek között több esetben került sor online szavazásra (Qualtrics) egyes kutatásetikai kérelmek esetében.